Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1929-07-17, iš Steinacho – į Būgius

Jau Šteinache (liep. 17 d.).

Jau Šteinache (liep. 17 d.) [1]. Iš čia pradedam keltis. Dešrų – taip ir nėra su Rucksacku [2]. Berlyne – nepavijo, Münchene – nepavijo, nėra ir Steinache. Vadinas, dingo kur nors pakely. Išeinant – ūpas neblogas. Innsbrucke susipažinau su Alpinistų sąjungos reikalu – baisiai daug visokių pamokymų davė – susitvarkėm gana gerai [3]. Dabar sėdim, pietus valgom ir po pusvalandžio jau žingsnis po žingsnio… [1v] // [1r] //

Šiemet maišai labai sunkūs – panelės neša jau daugiau 10–12 kilogr. Mano daliai teko ne mažiau 20 klg.: reikėjo maisto pasiimti visoms šešioms dienoms. Nuotaika panaši, kaip ir pradedant į Reiter Alpen. Pernai – rodos, kad ir Tu čia būtum – taip jaučiu Tavo esimą [4]. Bučiuoju Tau ir Daliuką – bučiuoju.

Bal

(Steinach, 17 d.) [5] [2v] // [2r] //

KOMENTARAI

[1] 1929 m. į užsienį iš Kauno išvyko dvi studentų ekskursijos. Balys Sruoga, abi studentų grupes nulydėjęs iki Vokietijos, nuo Berlyno pasiliko su grupe, kurią sudarė trylika studentų, ir su jais keturias savaites keliavo po Tirolį, Šveicariją, Italiją (likę ekskursantai su kitu vedliu, Balio Sruogos pavaduotoju Feliksu Senkumi, lankėsi Leipcige, Drezdene, Harce, Saksonijos Šveicarijoje) ([Balys Sruoga], „Dar ekskursijos reikalu“, in: *Studentas*, Kaunas, 1929-03-24, Nr. 16, p. 6).

[2] Studentai Kaune pamiršo kuprinę su maistu: „Vos tik išvažiavome, kažin kam topt į galvą: užmirštas stoty dar didelis dešrų transportas. Visi aiktelėjom. Kažkuris pradėjo verkti“ (Antanas Venclova, „Po Europos Vakarus“, in: *Studentas*, Kaunas, 1929-09-15, Nr. 17, p. 3).

[3] Balys Sruoga apie sumanymą keliauti po kalnus su studentų grupe iš anksto turėjo pranešti Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos alpinistų sąjungoms ir gauti jų leidimą, o kartu ir lengvatų kelionei, pvz., naudotis kalnų nameliais – hiutėmis. Balys Sruoga turėjo įrodyti, kad yra patyręs ekskursijos vedlys. Išliko tik vienas vėliau rašytas laiškas Šveicarijos alpinistų sąjungai: „Vokietijos – Austrijos Alpių klubas hiučių naudojimo atžvilgiu mus paprastai traktuoja kaip savo sąjungos narius. Tas pačias lengvatas, kaip Austrijoj, mes norėtumėm turėti ir Šveicarijoj. // Prie progos turėčiau pranešti, kad šiai kelionei mano ekskursija yra tinkamai paruošta. Aš pats esu dalyvavęs didelėse ekspedicijose po Kaukazo kalnus, su savo studentais (ekskursijas organizuoju kasmet) esu atlankęs, tarp kitko, Grossglockner, Zuckerhütl, Wildspitze (Austrijoj). Ir šįmetis mūsų maršrutas yra sudarytas apskaitant mūsų ekskursijos jėgas ir prityrimą. // Laukdamas Tamstų palankaus atsakymo ir savo jaunimo vardu tardamas širdingą dėkui“ (Balio Sruogos laiškas Šveicarijos Alpių klubui, iš Kauno – į Ciurichą, 1930-06-21, in: *LCVA*, f. 650, ap. 1, b. 140, l. 1r–v). Spėtina, kad panašiai Balys Sruoga rašė ir anksčiau kitoms užsienio alpinistų draugijoms. Į Balio Sruogos prašymą atsižvelgta: „Lietuvos atstovybė Berlyne, Lietuvos generalinis konsulas p. *Pflüger* Münchene, Müncheno ir Vienos studentai lietuviai, alpinistų sąjunga, ypačiai p. *Newesely*, kurio dėka mes buvome laikomi alpinistų sąjungos nariais ir gavome visur visokių lengvatų, mumis visur rūpinosi kaip savo svečiais, mums parodė tiek meilumo, jog visada mes jausime jiems didelį dėkingumą“ (Antanas Venclova, „Po Europos Vakarus“, in: *Studentas*, Kaunas, 1929-10-03, Nr. 18, p. 2).

[4] Vanda Sruogienė dalyvavo 1928 m. liepos mėn. vykusioje ekskursijoje į Alpių kalnus.

[5] Antanas Venclova, vienas iš Balio Sruogos 1929 m. liepos mėn. organizuotos ekskursijos po Vakarų Europą dalyvių, aprašė ekskursijos į Tirolio Alpes pradžią iš Steinacho stoties: „Karšta diena. Mums beprotiškai karšta ir sunku. Panos atsilieka ir ima dejuoti. Einam pamažu. Nuolat ilsimės. Stojame ties gražiu upeliu, verdamės sau vakarienę ir miegame šlapiam suvežtame šiene, kuris šunta ir baisiai garuoja. Iš ryto keliamės ir einam vėl. Esame šiek tiek pasiilsėję. Alpių kalnai atrodo arti, bet pamėgink prie jų prieiti! Lipi lipi visas sušilęs, devynių prakaitų išmuštas, ir vis viršūnės negali prilipti. Panos sunkiai lekuoja, nors neša nedaug – sunkesni daiktai sukrauti vyrams. Vyrai velka po 15–20 kg. Einame. Iš pradžių miškai, vėliau ganyklos – almos, suskeldėjusių uolų gurvoliai, kubai, prizmės, suvirtę be jokios tvarkos didžiausiais kalnais. Į pakalnes lyg sidabro siūlai šnarėdami driekiasi upeliai pro akmenis, pro uolas. Tarp uolų telkšo nepaprastai gražūs žali ežeriukai, lyg sustingęs lajus. Kalnuos nakvojame Alpinistų sąjungos trobelėse, kur asilas ar mulas užtempia alų plokščiose bačkelėse, puikų Tirolio vyną, maisto produktus. Kur neina gyvulys, ten žmonės ant savo pečių visa tai atgabena“ (Antanas Venclova, „Mūsų studentų ekskursija į Europos Vakarus“, in: *Jaunimas*, Kaunas, 1929-10, Nr. 19–20, p. 283).

Vėliau Antanas Venclova dar kartą prisiminė kelionės į kalnus pradžią: „Pagaliau, pavažiavę keletą tarpstočių nuo Insbruko, išlipome Šteinacho stotelėje. Prieš mus, kiek akys užmato, stūkso kalnai, kildami į dangų pro lengvutę ryto ūkaną, kurią šiltais spinduliais jau varsto saulė. Rodos, viršūnės čia pat, ir nepraeis nė pora valandų, kaip mes pasieksim jas – pačias tolimiausias. Ir žingsnis po žingsnio take statydami kojas, visi trylika išsitiesę viena grandine, mes pradedame kopti.

Nepraeina nė valanda, o atrodo, kad jėgos jau baigiasi, kad žengsi tris keturis žingsnius ir staiga griūsi. Bet žengei tiek, kiek tikėjais, ir dar dešimt, ir dar dvidešimt žingsnių, ir vis dar nenugriuvai. Tik kai priekyje einąs vadovas pagaliau, suradęs tinkamesnę aikštelę šalia tako, leidžia atsisėsti, – su kokiu neapsakomu malonumu nusimetame rukzakus ir išsitiesiame ant šiltos žemės tarp akmenų! Pro mus kopia į viršų keleiviai, sveikindami čia įprastu *„Grüss Gott“*, kiti leidžiasi žemyn. Kada ne kada varovas praeina, varydamas mulą ar asilą, ant kurio nugaros iš abiejų pusių kabo pririštos plokščios bačkelės. Tai į kalnų trobeles, vadinamąsias hiutes, keliauja puikusis Tirolio vynas, alpinistų atsigaivinimas ir paguoda.

Taip prasidėjo mūsų kelionė po Alpes, po tą jų dalį, kuri vadinasi Ectalio Alpės (Ötztaler Alpen). Ji truko dvi savaites. Pirmosiomis dienomis, kai per kalnų pievas, arba almas, kilome vis aukštyn, pereidami platėjančius, be galo šaltus, iš amžinųjų ledynų gurguliuojančius upelius, buvo neįprasta ir nežmoniškai sunku. O mūsų vadovas, lyg erzindamas mus, – suskeldėjusiomis lūpomis, su tamsiais akiniais, pavargusius, sumurusius – kartais sakydavo:

– Žiūrėkit, ar ne geriau dabar būtų kaime pas mamą gerti pieną ir kur nors prie ežero kaitinti bambą, negu čia trankytis po nepažįstamus kalnus?

Ir vienas kitas, gal pirmiausia moteriškoji ekskursijos dalis, jeigu ir nieko neatsakydavo, tai bent slapta atsidusdavo. Iš pradžių pečius veržė neįprasta našta – ar ne dvidešimt kilogramų visokio maisto, kuris, tiesa, diena iš dienos nyko. Paaiškėjo, kad kalnų hiutėse galima nebrangiai maitintis, ir savo naštos mes visai atsisakėme, juo labiau kad ir valgio gaminimasis kalnuose, ir indų plovimas pasirodė darbas sunkus ir nemalonus.

Bet juo toliau, juo labiau grūdinomės ir per kalnus ėjome jau tvirtesniu žingsniu“ (Antanas Venclova, „Kelionė į Vakarus“, in: *Jaunystės atradimas*, Vilnius: Vaga, 1966, p. 137–138).